

הִנֵּה לִקְחֹתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם
 מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם: יג כִּי
 לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר
 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקְּדָשְׁתִּי לִי כָל־
 בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה
 לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: פ חֲמִשִּׁי יד וַיְדַבֵּר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי
 לֵאמֹר: טו פֶּקֶד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית
 אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחַתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־

יִשְׂרָאֵל חֲלֹף כָּל בּוֹכֵרָא
 פְּתַח וּלְדָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיְהוֹן מִשְׁמִשִּׁין קְדָמִי לוֹאִי:
 יג אֲרִי דִילִי כָּל בּוֹכֵרָא
 בְּיוֹמָא דְקַטְלִית כָּל בּוֹכֵרָא
 בְּאֶרְעָא דְמִצְרַיִם אֶקְדָּשִׁית
 קְדָמִי כָּל בּוֹכֵרָא בְּיִשְׂרָאֵל
 מֵאֲנָשָׁא עַד בְּעִירָא דִילִי
 יְהוֹן אֲנָא יי: יד וּמְלִיל יי עֵם
 מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר דְּסִינַי
 לְמִימְרָא: טו מְנֵי יַת בְּנֵי לְוִי
 לְבֵית אֲבֹהֵתְהוֹן
 לְזַרְעֵיתְהוֹן כָּל דְּכּוֹרָא מִבֶּן
 יֶרֶחָא וְלַעֲלָא תְמַנְנֹון:
 טו וּמְנָא יְתַהוֹן מֹשֶׁה עַל

תולדות אהרן כל בכור. בכורות ג.
 בישראל. בכורות ב. לי יהיו. שם ה. סבן
 חדש ומעלה. שם מט. ערכין יח:

חֲדָשׁ וּמַעְלָה תִּפְקְדֵם: טז וַיִּפְקֹד אֶתָּם מֹשֶׁה

שפתי חכמים

ד ר"ל לפי שמאח בני ישראל משמע שהם היו ברשות בני ישראל וישראל היו נותנים לכהנים וזה אינו ועוד שהרי כתיב ואני הנה לקחתי את הלוי מתוך בני ישראל וגו' משמע שהקדוש ברוך הוא הוא הנותן לא בני ישראל. ועל זה פירש כמו מתוך כו': מ ואם תאמר והרי לעיל כתיב מבן חדש ומעלה משיצא מכלל נפלים הוא העבודה זכורות וכשחטאו צעגל נפסלו והלויים שלא עבדו עבודת כוכבים נצמרו חמיהם: (טז) מבן חדש ומעלה. משילא מכלל נפלים הוא נמנה לקרות שומר משמרת הקדש. א"ר יהודה צ"ר שלום למוד הוא אומו השבט להיות נמנה מן הצטן שנאמר אשר ילדה אותה ללוי צמרים* עם כניסתה צפתח מצרים ילדה אותה ונמנית צשעיים נפשות מ ששאלמה מונה חשונס לא תמצאם אלא שצעים חקר אחת והיא השלימה את המנין: * דהן כו

רש"י

והקטרה ועבודת המסורות לכהנים: (יב) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי צהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותם לשירות שלי על ידי הזכורות זכיתי צהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה זכורות וכשחטאו צעגל נפסלו והלויים שלא עבדו עבודת כוכבים נצמרו חמיהם: (טז) מבן חדש ומעלה. משילא מכלל נפלים הוא נמנה לקרות שומר משמרת הקדש. א"ר יהודה צ"ר שלום למוד הוא אומו השבט להיות נמנה מן הצטן שנאמר אשר ילדה אותה ללוי צמרים* עם כניסתה צפתח מצרים ילדה אותה ונמנית צשעיים נפשות מ ששאלמה מונה חשונס לא תמצאם אלא שצעים חקר אחת והיא השלימה את המנין:

רמב"ן

ד. וטעם וידבר ה' אל משה במדבר סיני. בעבור שהזכיר (פסוק א) ביום דבר ה' את משה בהר סיני, חזר ואמר כי לא היתה צואת הפקידה של הלויים בהר סיני, כי בחירת תולדות בני אהרן לבדם היתה בהר סיני ביום צותו על מעשה המשכן, אבל הלויים לא נצטוו בבחירתם בהר סיני, רק במדבר סיני באהל מועד כמו המצוה הנזכרת בבני ישראל:

אבן עזרא

(יב) לקחתי. מעלה גדולה ללוים: בכור. דצק אל פטר: והיו לי הלויים. מקודשים לי: (ג) כי לי כל בכור. והטעם כי גם הזכורים לי הם ציוס הכותי טעמו זמן וכן רבים: לי יהיו. טעמו לי הם ולי יהיו כי כל בכור מאדם יפדה וכן כל בכור הצהמה הטמאה: (טז) מבן חדש ומעלה. עד שזו המצוה או על קרוב מהמקום הראשון זה אל זה והמשכיל יצין:

יִשְׂרָאֵל: מִבּ וּמִנָּא מִשָּׁה הֵיכְמָא דְפִקִּיד וְיִי יִתִּיה יִת כָּל בּוּכְרֵיא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל: מִנּ וְהוּן כָּל בּוּכְרֵיא דּוּכְרֵיא בְּסִכּוּם מְנִיין שְׁמָהּ מִבְּר יִרְחָא וּלְעִילָא לְסִכּוּם מְנִינִיהוּן עֲשְׂרִין וְתֵרִין אֲלֵפִין וּמֵאתָן וְשִׁבְעִין וְתֵלְתָא: מִדּ וּמִלִּיל וְיִי עִם מִשָּׁה לְמִימְר: מִה קְרִיב יִת לְיוֹאֵי חֲלָף כָּל בּוּכְרָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִת בְּעִירָא דְלְיוֹאֵי חֲלָף בְּעִירֵיהוּן וְיִהוּן מְשֻׁמְשִׁין קִדְמֵי לְיוֹאֵי אֲנָא וְיִי: מוּ וְיִת פְּרָקוּנֵי מֵאתָן וְשִׁבְעִין וְתֵלְתָא מִה דְאֲשַׁתִּירוּ עַל לְיוֹאֵי מִבּוּכְרֵיא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

אבן עזרא

רמב"ן

(מה) קח את הלויים. פעם אחרת כאלו אמר כאשר תקח את הלויים יהיו העודפים פדוים ונסמכה מלת פדווי אל המספר וכמוהו רבים יש מכחישים אמרו מזה נלמוד כי פדיון כל צכור חמשה שקלים ואינה ראייה כי זאת מלוא פני עלמה והאמת דברי קבלה:

מה. תחת כל בכור בבני ישראל. הנה הבכורים נתקדשו להיות לשם מעת שצוה (שמות יג ב) קדש לי כל בכור בבני ישראל באדם וגו'. והיו בכורים רבים בישראל, ולא נפרדו עד הנה, שעדין לא נאמר למי יהיה הפדיון, כי עתה הוא שנתקדשו הכהנים

אבי עזר

(מה) ונסמכה מלת פדווי. דעת הרב לפי שמצינו ברוב מקומות שאל המספר מחלה ואחריו הנספר כמו שלשה אנשים שבעה שבעות שלשים קרשים ואם יבא הנספר קודם לא יבא בסמיכות לכן ממה הרב שנסמן פדווי אל המספר וגם נא לפניו אלל כתב מצינו דוגמתו וכן שנת החמשים ועוד נכמה מקומות במקרא אם תפסנה המלאכה ודברי מעוט רחוקים מפשוט:

אור החיים

בלי יקר

לומר שהיו כמו כן רבים כשאר השבטים צעת פטירת אציהם ונתמעטו אחר כך, וללד שלא היה זהם העיני לא חזרו להתרבות, כי גם על זה דן אנכי, למה יתמעטו מצרכה ראשונה, ורבותינו ז"ל (במד"ר ה א) אמרו שהיה הארון מכלה זהם, זה היה אחר מיני עבודת הלוים:

וְיִי נִרְאָה לְפִי שִׁמְצִינוּ בְּגִזִּירַת פְּרֻעָה, שְׂגִירֵשׁ עִמְרָם אֵת אֲשֶׁתוֹ וְעַמֵּד זִמָּן רַב בְּלֹא פְרִיָה וּרְבִיָה, שֶׁהָרִי בֵּת ק"ל שָׁנָה הִיתָה יוֹכַבֵּד כְּשֶׁעָשָׂה בֵּא לִיקוּחִין שְׁנַיִם וּמָה שֶׁאִמְרוּ רַז"ל (סוֹטָה יב). עִמְדוּ כּוֹלָם וּגְרָשׁוּ נְשׁוּתֵיהֶם מִסְתַּמָּא לֹא כָּל יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כֵּן כִּי אֵיךְ הָיוּ יֹכְלִין לְעַמֵּד זִמָּן רַב בְּלֹא אִשָּׁה, שֶׁהָרִי אִמְרוּ רַז"ל (שם יא): בּוֹכּוֹת נָשִׁים צְדָקְנִיּוֹת נִגְאַלּוּ אֲבוּחֵינוּ כּוֹ, וּמְסִיק שֵׁם כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשׂוּ לְבַעֲלֵיהֶן כְּשֶׁהָיוּ בְּעַבְדֻת פֶּרֶךְ, שִׁמְעַ מִינָהּ שֶׁהַבְּעָלִים לֹא הָיוּ יֹכְלִין לְעַמֵּד זֹלַת הַנָּשִׁים, וְעוֹד מְסִיק שֵׁם שֶׁהָיוּ פְרִים וּרְבִים בְּשֶׁדָּה שִׁמְעַ מִינָהּ שֶׁאִפִּילוּ בְּשַׁעַת הַגְּזִירָה לֹא גָרְשׁוּ נְשׁוּתֵיהֶם, אֲלֵא וּדְאֵי מָה שֶׁמְסִיק עִמְדוּ כּוֹלָם

והנכון עיני הוא, כי שצט לוי מעשה אחד להם, כמעשה עמרם אשר שלח את אשתו (סוטה יב). נשציל גזירת הצן הילוד, והטעם ללד שהיו מעוגנים ולא נשתעבדו לא נמס לנצטם כל כך לראות נטעיהם מושלמים ציאור, כמעשה איש ישראל אשר מלד השעצוד ועול העצודה, הול והוקל צעיניהם ונצטם לראות ילדיהם מושלמים ציאור, גם שהיו מולולים צעצמן לילד ולעוזב צשדות וצמחילות הארץ, אשר אין אלדס נכצד שפשו מכוונת עליו כשצט לוי עושה כן:

וזה לך האות כי עמרם שלח את אשתו, ולא הולך הכחוב להודיע את הדבר, שגם צעמרם לא הגיד הכחוב הענין אלל מהשכלת הענין נודע, וללמד על כל שצטו יאל, וזו היא סיבת מיעוטם, כי אם אין גדיים אין תיישים. והגם שמצינו שעמרם החזיר גרושתו, אין ללמוד ממנו שכולם החזירו, כי הוא זה אשר צא אליו הדבר צנצואה כמאמר חז"ל צאגדה (שמו"ר א יט) וצדצרי הזוהר הקדוש (ח"צ יא): צפסוק וילך איש וגו' (שמות צ א), וכמו שאמרו גם כן (שמו"ר א כב) צפסוק ותחצב אשותו וגו' (שם פסוק ד) שהלכה לראות מה יהיה צנצואתה:

ואם תאמר למה שצט צן חורה יעשה מיעוט פריה ורביה, אולי שדנו צה למען לא ניגע לריק ולא נלד לצהלה, וכיוצא צזה מצינו שאמרו (תענית א). שאסור לשמש מטתו צשנת רעבון, הגם שיש מניעת פריה ורביה, ודנו כמו כן ללד כלי הכנים הזכרים נמנעו כל עיקר, ומעמה אדרצא עשה ה' עמהם נס ששאריו מהם מספר זה, ולזה אחר זמן שהיו עסוקים גם הם צפריה ורביה פרו ושרלו וגו' יותר משאר השבטים:

מה. ואת בהפת הלוים וגו'. פירוש הצהמות שהם חייצים צפדיון, שהם פטרי חמורים שאמר הכחוב (שמות יג יג) ופטור חמור חפדה צשה, ודוקא פטר חמור, אלל צכורות הטורות לא, כי התמימין אינם צני פדיון, וצעלי מומין משנעשו צני מומין רגע אחד צרשות הצכור וזה צו, והרי הוא אללו כחולין, ומה מקום לפדיון:

והיו יי הלוים אצני ה'. הכונה צמאמר אני ה', לומר שהגם שאמרו ז"ל עמידה עבודה שחוזר לצכורות לא ירדו

מנחת שי

(צג) ויהי כל. רפה: שפת. כ"כ חסר וא"ו בהעתק הללי ובכל ספרים כ"י מדוייקים ודפוסים ראשונים שאינו מהמלאי כמ"ש למעלה: (מה) והיו יי. המאריך בה"א:

מו וְתִסַּב חֲמִשָּׁא חֲמִשָּׁא סְלֵעִין לְגוּלְגֻלְתָּא בְּסֵלְעֵי קוּדְשָׁא תִסַּב עֲשָׂרִין מְעִין סְלֵעָא:
 טח וְתִתֵּן בְּסָפָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי פְּרֻקוֹנֵי מַה דְּמִשְׁתַּיִרִין בְּהוּן: טט וְגַם־ב מוֹשֶׁה יֵת
 פּוֹרְקָנְהוּן מִן מַה דְּמִיִּיתְרִין עַל פְּרֻקוֹנֵי לְיוֹאֵי: כ מְלוֹת בּוֹכְרֵיָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל גְּסִיב יֵת
 בְּסָפָא אֶלְפָּה וְתִלַּת מָאָה וְשִׁתֵּין וְחֲמִשׁ סְלֵעִין בְּסֵלְעֵי קוּדְשָׁא: נא וַיְהִי־ב מוֹשֶׁה יֵת בְּסָפָא
 פְּרֻקוֹנָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי עַל פּוּם מִימְרָא דְרֵי הִיכְמָא דְפִקִּיד יֵי יֵת מוֹשֶׁה: א וּמְלִיל יֵי
 עִם מוֹשֶׁה לְמִימְרֵי: ב קָבִילוּ יֵת חֲזָשְׁבָן בְּנֵי קָהָת מְגוּ בְנֵי לְוִי לְגַנְסִיתְהוּן לְבֵית

רש"י

לא נתמלא כמו מלאן אמרו בן שלשים לכה והיותר על בן חמשים כמו מכחיש מעמה:

אבן עזרא

(מט) הפדיום. זמ"ס מחמ נו"ן כמו גרשון:

(כ) נשא את ראש בני קהת. נתמלה בעבור משה ואלהן:

רשב"ם

(מט) הפדיום. מיותר מ"ם כמ"ם של ריקם. הכנס. שלשום. שלש מאות שהלויים עודפים על שנים ועשרים אלף בכורות היו.

אור החיים

הלויים מהיות לה', והוא אומרו והיו לי אני ה', כשם ששמי לעולם ועד, כמו כן יהיו לי הלויים:

מו. ולקחת חמשת וגו'. צריך לדעת למה אמר ולקחת זוא"ו, כיון שמאמר זה הוא גזרת מאמר ואת פדויה השלשה וגו':

ואז"ל כי צוה העיר כוונת כחוב הקודם לזה ואת פדויה השלשה וגו' שגזרתו הוא מזכור בני ישראל, פירוש שיקח פדיון בכורות העודפים על הלויים מאת הבכורות ולא מהלויים, שנתלה על דעתן לומר שדרך שפדו בזהמא הלויים בזהמא, כמו כן יפדו הנותנים מהם וקל וחומר הוא,

תלמוד לומר מזכור בני ישראל, פירוש יהיה הפדיון:

ובן אמר במעשה (פסוק מט) ויקח משה וגו', מאת זכור בני ישראל לקח את הכסף, והוסיף לומר מלוא שניה שהפדיון יהיה חמשת שקלים, והוא אומרו ולקחת בזוספת וא"ו, וחזר לומר חקם, שיקח השקל בשקל הקודש שהוא כפול, ושדבר זה מעבד בפדיון:

נא. ויתן משה וגו' באשר צוה ה' וגו'. קשה אחר שאמר הכתוב על פי ה' מה מקום לומר כאשר צוה ה' וגו', ונראה כי לזכר שיש במעשה זה הטובה לאהרן אחיו ובניו, ויש מקום לומר כי היה למשה נחת רוח להטיב לאחיו, לזה בא הכתוב ושלל בחינת מחשבה זו ממשה שלא חשב במעשה זה רצון הנתינה לאחיו, אלא לקיים מאמר ה' היה לו החפץ במעשהו: ב. נשא את ראש בני קהת. לפי מה שהעלינו בפרשת כי תשא כי על ידי נתינת הכופר הוא נשיאת ראש להם, ולזה אמר הכתוב במספרם כי תשא, מה שאין כן הלויים שלא נתנו כופר במספרם, אמר פקוד את בני לוי, אם כן למה שינה הכתוב את לשונו בלויים עומן וחזר לומר נשא ולא פקוד:

ונראה כי לזכר שנתן ה' להם עבודה פנימית לשאת ארון ושלמן, לזה יחס להם לשון נשיאות ראש, בערך גרשון ומררי, שיהיו הם מעולים מהם, והגם שגרשון הוא זכור לוי, קהת זכור לוי, כי ממנו יצא אור לעולם "משה ואלהרן", ושורת הדין שענף זה ישאו "ארון המורה" אשר שם משה שילא מקהת, ודקדק לומר מתוך בני לוי, מטעם שאמרנו, לזכר שהוא אמנעי בין גרשון ובין מררי ויחיתם אליו חן:

מנחת שי

(מו) דגלגלת. הגימ"ל דגושות: (ג) מאת בכור. מלא וא"ו שאינו מהששה חסרים בתורה וסימן נמסר במ"ג פרשת ויגש וכן כתב הרמ"ה ז"ל: (נא) הפדיום. לית וחזר וא"ו והיו"ד בלא דגש:

ז סוטה דף מ. ח הגהת מימוני בסוף הלכות תפלה. ט סוטה (לח) [לט] לפי פירוש רש"י. י טור בשם הרמב"ם. כ בית יוסף בשם היהר קרשה נשא.

יאמרו (יד) שהם פגומים, נהגו שלא לפנס לבית הכנסת עד שיגמרו ברפת כהנים: ה. ולא יעלו הפהנים לדוכן (טו) במנעלים, (טז) אבל בכבתי שוקים שרי. ויש מחמירין (יז) אם הם של (יח) עור (אגודה פרק הקורא את המילה) (יח) ונהגו להקל בקצת מקומות: ו. (יט) טף על פי שנטלו הפהנים ידיהם שחרית, (כ) חוזרים ונוטלים ידיהם (כא) עד הפרק שהוא חבור היד והזרוע. (כב) והלוי יצק (כג) מים על ידיהם, וקדם

באר היטב

ועין סעיף קטן יא מה שכתבנו שם, ודלא קמגן אברהם. כתב הב"ח, והפוסלים וכתבונן אינם צריכים לצאת לחוץ כשהחזן קורא כהנים דאין בניהו על הפוסלים. וכתב מהגן אברהם אפלו אמרו לו עלה אינו עובר, עין שם, וכן כתב פרי חדש ועלת תמיד: ו. במנעלים. ויחלץ המנעלים קדם הנטילה. ומנעלים שאפשר לתלץ בלא נגיעה ביד יכול לטל קדם תליצת המנעלים, עין סימן (יד) [ד] סעיף יח. ויצניעו המנעלים תחת הספסלים שלא יעמדו בגלוי בבית הכנסת מפני הכבוד, עלת תמיד. ועין בש"ר פנסת הגדולה: ז. עור. ודוקא קשאין מגיעים אלא עד הארבעה וקשרים ברצועה, אבל אם הם מגיעים עד אציליהם דהם מכנסים שרי. ונראה לי דישל בגד ומחפה עור שרי בקל ענין, מגן אברהם. אם מתר להפנהים לעלות לדוכן במנעלים של לבדן שקורין פיל"ץ שרי, עין בתשובת פנסת יתקאל סימן יא: מ. מים. ואם אין שם לוי יוצק בכור שהוא פטר רחם, שהוא קדוש נכנס תחת הלוי, ב"ח. וכתב מהגן אברהם דדוקא בכור לאם קאמר אבל בכור לאב לבד לא מצינו בו קדשה האידנא. ואם אין שם גם כן בכורים טוב שישל על ידי עצמם מעל ידי ישראל, שרי פנסת הגדולה. והגאון מוה"ר דוד אופנהיים מאריך בספרו נשאל דור כתב די סימן (סח) [צח] אי שרי לכהן לשמש בכהן. ואם הלוי חכם והכהנים עמי הארץ, אם רוצה אין צריך לתן מים על ידיהם רק ישל בעצמם, מהר"י הלוי סימן ט וי כתב דמדת חסידות הוא ללוי תלמיד חכם ליצק מים על ידי כהנים אף שהם עמי הארץ. ואם הלוי יראה שהשעה צריכה לנהוג סלסול, הרשות בגדי, דנדאי אסור לזלזל בכבוד התורה עין שם. ואם יש כהנים תלמידי חכמים ועמי הארץ בבת אחת אינו ראוי ליצק על תלמיד חכם ולא על עם הארץ אלא יצק על ידי פלם, מהר"י הלוי סימן מא. והפרי חדש כתב שחייב מיתה אם מציק מים על עם הארץ אפלו שיהיו מקצתם תלמידי חכמים וכל שכן אם פלם עמי הארץ, עין שם. ועין פנסת הגדולה שהביא דעות דאפלו אם פלם עמי הארץ מחייב הלוי תלמיד חכם ליצק מים על ידיהם, עין שם. ועין בתשובת דרכי נעם סימן יב ובחתי יאירי סימן רה. אסור לתן [ביום טוב] פמים דכר שמוליד ריח, מגן אברהם ויבספר אליה רבה מתיר פנין דשמן עצמו מערב במים לא הגי מוליד ריחא, עין שם באריות שמביא ראייה לדבריו:

משנה ברורה

אחר כך, וכו"ל בסעיף ב: (יד) שהם פגומים. רוצה לומר, בני גרושה ובני חלוצה: ה (טו) במנעלים. שמא ייפסק לו רצועה וגנאי הוא לו, ומתלווצים עליו כשפנדלו מתרת, ויקשרנה בעוד שחבריו מוכריים, ויאמרו שכן גרושה וכן חלוצה הוא ולפיכך הלה וישב לו. ואפלו במנעלים שאין להם רצועות אסור, דלא פלוג רבנן. ויש להצניע המנעלים שלא יעמדו בגלוי בבית הכנסת מפני הכבוד. ויחלצם קדם נטילה, אף כשאפשר לו לחלצם אחר נטילה ושלא יגע בהם, יכול לחלצם אחר נטילה [אחרונים]: (טז) אבל בכבתי שוקים. הוא מנעלים ארפים המגיעים עד ארפבות הרגל, הינו סמוך לשוק, ושרי, דליכא הכא טעמא הנ"ל. "ואף דגם הכא רגילין לפעמים לעשות רצועות סמוך לארפבה, מפל מקום לא חישנין שמא ישב לקשרם, דאפלו אם הם מתרים לית בה גנאי פלי האי: (יז) אם הם של עור. טעמם, דבכלל סנדל ומנעל הם, "ולא פלוג רבנן בין יש רצועות ובין אין רצועות. "ומפל מקום בכבתי שוקים עם מכנסים ביחד שמגיעים עד אציליהם מתר לכלי עלמא, דזה לא הוי בכלל הגזרה כלל, וכן בתי שוקים של בגד, אף שמחפה עור שרי אף לדעה זו: (יח) ונהגו להקל בקצת מקומות. ומפל מקום בכבתי שוקים שלנו שקורין שטיי"ל שרגילין לילך בהם בשוק בשיט אין להקל משום כבוד הצבור [פרי חדש עין שם]. ולפי טעם זה, גם במנעלים של גמי שלנו שקורין קאלאסי"ז גם כן אינו נכון מטעם זה. פתבו האחרונים, דאין נכון לעלות לדוכן יחף ממש, שהוא דרך גנאי, שאין רגילין בזמן הזה לילך יחף לפני גדולים, אלא יש לילך בפזמקאות של בגד, וכן המנהג: ו (יט) אף על פי שנטלו הפהנים וכו'. עקר הנטילה כ"א אסמכו רבנן אקראי, שגאמר, שאו ידיכם קדש וברכו את ה', כלומר, כשתשאו ידיכם קדשו אותם בתחלה, והינו נטילה, ואחר כך ברכו את ברפת ה' והיא ברפת כהנים. והנטילה צריכה להיות במים כ"דוקא, ולא מועיל כאן מידי דמנקי כמו בתפלה בסמין צב, ופסק המחבר, דאף על פי שנטל ידיו שחרית יחזר ויקדש אותם קדם הנשיאת כפים, דקרא, תכף לקדשה ברכה משמע: (כ) חוזרים ונוטלים וכו'. ואם אין לו מים, כ"דכתבו האחרונים, כ"דנוכל לסמך על שיטת הרמב"ם דסביבא לה דיוצא בנטילת ידים שנטל בשחרית, כל שלא הסיח דעתו ויודע שלא נגע במקום מטנף: (כא) עד הפרק. ככהן המקדש ידיו לעבודה [רמב"ם]. ועל כן פתבו ח" האחרונים, דאפשר דבעינן דוקא נטילה מפלי וכח גברא, ושלא יהיו משתנים המים מבריתן, ויהיה על כל פנים רביעית מים: (כב) והלוי יצק מים. וכשאין לוי, יוצק בכור פטר רחם, דהוא גם כן קדוש קצת. ואם אין גם בכור, טוב שיטיל הכהן בעצמו משיצק ישראל על ידו. ואף שהלוי תלמיד חכם והכהן עם הארץ יש להחמיר, וכל שכן אם יש כהן

שער הציון

פנה: כ. מגן אברהם ומגן גבורים: ז. כא. גמרא: כב. כל הפוסקים: כג. עלת תמיד ות"י אדם ומגן גבורים וכן משמע מפרי חדש: כד. והוא שבשחרית נטל ידיו עד הפרק דאי לא הכי לא מהני וכן משמע מדגול מרכבה: כה. מגן אברהם ושלחן שלמה, ומה שכתבנו רביעית הוא בישועות יצקב:

ה טו. גמרא: טז. פרי מגדים: יז. בית יוסף לתרוץ הראשון, ובמסקנתו משמע דגם הוא סביבא לה כהרמ"א ויש להחמיר, עין שם, וצריך עיון קצת: יח. אף דקמגן אברהם משמע קצת דביש לו רצועות מני, בעלת תמיד ובכאור הגר"א ובשארי אחרונים משמע דבכל ענין אסור לדעה זו: יט. מגן אברהם ושארי אחרונים, וכן משמע מלבוש, דלא בעלת תמיד שמחמיר

תרום: 1. מגפים 2. ערדלים.

ל בית יוסף, מ סוטה
לה. ב שם לט.

לכן יטל הלוי ידיו. (כג) ולא נהגו הלויים לטל (ט) ידיהם תחלה, רק סמכו על נטילתן שחרית: **ז. לאם נטל הפהן ידיו שחרית וברך על נטילת ידים, (כד) לא יחזור לברך בשנוטל ידיו לנשיאת פנים: ח. (כה) בפשמתחיל שליח צבור (כו) רצה, כל פהן שבבית הכנסת נעקר ממקומו לעלות לדוכן, ואף אם לא יגיע שם (כז) עד שסיים שליח צבור רצה, שפיר דמי. (כח) אכל אם לא עקר רגליו ברצה (כט) [*] שוב לא (ל) יעלה: מ. יבשעוקרים**

שערי תשובה

(ד) ידיהם, ובשלמי ציבור כתב שמשפוש בהגהת ספרא דציניעותא נה לשוננו, תנא לוי מאן דאתקדש כהנא על ידיו פני הוא לאתקדשא כקדמימא, עין שם, ולכן נראה היכא דהסיח דעתו ודאי יש לו לטל וכמו שכתב הפ"ח: (ה) יעלה. עין באר היטב. ומה שכתב בהמתפלל שמונה עשרה אם אמרו עלה כו', עין פדכר שמואל. וגם באלהי רבה מגמגם בדין זה:

באר היטב

ט. ידיהם. מיהו היכא דהסיח הלוי דעתו, הגון הוא שיטל הלוי קדם, ואין צריך לומר היכא דנגע בגופו ובמגעליו, ב"ח. ובשערי כנסת הגדולה כתב, ומנהג פשוט בינינו לטל גם הלויים את ידיהם תחלה, עין שם: **י. לברך.** כל פהן ירא וחרד ישמר ידיו משעת נטילתו שחרית שלא לגע במקום המלכלך, שאם נגע יש ספק אם צריך לחזור ולברך בשנוטל ידיו לנשיאת פנים, עין מגן אברהם. ואסור לשהות פדי הליף לנשיאת פנים: **יא. יעלה.** לאו דוקא בהתחלת השליח צבור רצה אלא קדם לנשיאת פנים, עין פרי חדש עין שם. ומהיר"ק"ש רוצה להוכיח מקאן דכהן שקא לבית הכנסת בהודאה דייכול לברך ברפת כהנים אף על גב דלא היה בבית הכנסת בשאמרו רצה, מדקאמר כל פהן שבבית הכנסת עוקר ממקומו, מפלג דכשאינו בבית הכנסת אין צריך שיעקר רגליו בפעוּדָה ויכול לעלות לדוכן אף על גב דלא שמע רצה עין שם. ובתשובת הרב"ז הובא בכנסת הגדולה לא כתב כן, וזה לשונו שם, ומה ששער רגליו מביתו לבוא לבית הכנסת לא נקרא עקר רגליו לעלות לדוכן, הלכך לא יעלה, עין שם, ובתשובת גנת ורדים כלל א סימן יג ובסימן ככ ופרי חדש חלקו עליו והעלו בהר"ב"ז עין שם. וכתב כנסת הגדולה ונראה לי, שאם ביתו סמוך לבית הכנסת ועקר רגליו מביתו קדם רצה כדי לעלות לדוכן, מקרי עקירה, עין שם. וכתב פרי חדש, וזה פשוט שהכל תלי בעקירת רגליו אדעתא לעלות לדוכן, עין שם. כהן שלא היה בדעתו לעלות לדוכן ומשום הכי לא עקר רגליו ברצה בדין ובהלכה, ובקשהגיה השליח צבור למורים נזכר רבא לעלות לדוכן, לא יעלה, ואם עלה ירד, גנת ורדים סימן ככ, עין שם. אם היה אנס בשעה שגזיע השליח צבור לעבודה ולא עקר בפעוּדָה לא יעלה, ואם עלה לא ירד, כנסת הגדולה בשם הרב"ז, עין שם. והוא הדין בדין הראשון

באר הגולה

ח [*] אכל אם לא עקר רגליו ברצה וכו'. במגן אברהם הביא בשם הרב"ז דאם היה מחמת אנס גם כן לא יעלה, ואם עלה לא ירד. ומסתפק בעלת תמיד בשלא היה מחמת אנס ועלה, אם ירד, והובא באלהי רבה, ובמגן גבורים פסק דכשלא היה מחמת אנס, אפלו אם עלה ירד: **י[*] שוב לא יעלה.** עין באלהי רבה שהביא בשם תשובת מהר"מ מינץ שמסתפק באם אמרו לו עלה אם צריך לעלות:

משנה ברורה

אחד תלמיד חכם, דמציל את כלם ומחייב ליצק אף על עם הארץ, כן כתב אלהי רבה, וכתב המגן גבורים דכן עקר, עין שם טעמו: **(כג) ולא נהגו.** ואם הסיחו הלויים דעתם, טוב שיטלו ידיהם מקדם, ומפל שכן היכא דנגעו בגופן [אחרונים]. יש מקומות שהמנהג ששופכיין שמן של ריח בפנים, והמגן אברהם פאן ובש"ז לקמן סימן תקיא פתבו דאסור, דמוליד ריחא, והאלהי רבה וכן החכם צבי בסימן צב דעתם להקל, דלא שיער מוליד ריחא כנה, כיון שהשמן עצמו מערב בפנים. ובתוהו"מ מערב שפת וערב יום טוב, בודאי יש לסמוך עליו להקל אף דמוליד ריחא בידי הפהנים, כמו שכתב בשערי תשובה: **ז (כד) לא יחזור לברך וכו'.** דלענין ברכה סמכינן על הרמב"ם דסבירא לה דיצא בנטילה שנטל שחרית. וכל זה דוקא אם לא נגע במקום מטנף ולא הסיח דעתו בינתים **י[*] אכל אם הסיח דעתו בינתים, וכל שכן כשנגע במקום מטנף,** צריך לכלי עלמא לברך עתה על הנטילה, כן כתב מגן אברהם, והאלהי רבה כתב, דבכל גוני אין צריך לברך על נטילה זו, דשמא לא נתקן כלל ברכה על נטילה זו, וכן נהגו שלא לברך בשום גוני, ולכן כל פהן ירא וחרד ישמר ידיו משעת נטילתו שחרית שלא לגע במקום המלכלך, שלא יפול בספק ברכה: **ח (כה) בפשמתחיל שליח צבור וכו'.** היינו, לכתחלה יזהר לעקר בהתחלת השליח צבור רצה, אכל אם לא עקר עד שפיר דמי יעלה רצה, כל שלא סים ברפת רצה שפיר דמי נאלהי רבה ושאר אחרונים: **(כו) רצה, כל פהן וכו'.** שגאמר וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם, ואחר כך וירד מעשת החטאת וגו', משמע שברך קדם שנטלת מהעבודה, לכן תקנו גם בתפלה שיעלו הפהנים לדוכן קדם סיום ברפת עבודה: **(כז) עד שסיים שליח צבור רצה.** לאו דוקא דאפלו אם לא יגיע שם עד שסיים השליח צבור ברפת מודים גם כן לית לן בה, כל שעקר רגליו ברצה, ואידי דרישא, נקט רצה ואחרונים. עוד פתבו, **י[*] דעקר העקירה מקרי אחר נטילה,** שגאן ראוי לעלות לדוכן, ולכן יעקרו רגליהם לטל ידיהם קדם רצה, וברצה יעקרו רגליהם לילך למקום המוכן לדוכנם. ובדיעבד אם לא נטל ידיו קדם רצה, ואם ילך לטל ידיו יסיים השליח צבור ברפת רצה, אף על פי כן יעקר ברצה לילך למקום הדוכן **י[*] ואחר כך יטל ידיו שם ונהיגו,** **י[*] שיביאו לו שם מים סמוך למקום הדוכן:** **(כח) אכל אם לא עקר רגליו ברצה.** ואפלו אם עקר רגליו לילך לצד חוץ לטל ידיו, מצדד בעטרת זקנים דזה לא חשיב עדין עקירה אף שהנטילה היא הכשר לנשיאת פנים, דבעינן עקירה למקום הדוכן, וזה היה עקירתו לצד חוץ. ועל כן המנהג, כשהשליח צבור מגיע לרצה ולא באו עדין הפהנים להיכל, הוא ממתין בתפלתו עד שיביאו, דחישנין שמא עדין לא עקרו רגליהן ממקום הרחיצה לילך לצד הדוכן. כתבו הפוסקים, שאם עקר רגליו מביתו לבא לבית הכנסת ומצא [את השליח צבור] אחר רצה, אף על פי שבודאי בעת שעקר רגליו מביתו היה קדם רצה, לא חשיב עקירה ואינו עולה, כיון שלא עקר מביתו אדעתא דדוכן. **י[*] אכל אם עקר רגליו מביתו לבא לבית הכנסת לעלות לדוכן, עקירה זו מועלת, ועולה.** **י[*] ויש שכתבו, דאפלו באפן זה אינו עולה, כי אם פשהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע שהשליח צבור התחיל רצה:** **(כט) שוב**

שער הציון

דאם היו ידיו טמאות בעת שאמר השליח צבור רצה לא יעלה, אף שמסתמא הלך אף לרחץ ידיו אפלו הכי לא חשיב נה עקירה, אף משמע תסם מרוב"ז דאם עלה לא ירד, וכן כשעקר רגליו מביתו לבא לבית הכנסת, משמע תסם דאם עלה לא ירד, ופשטיות לשנא דמגן אברהם משמע דבעקר רגליו מביתו לבא לבית הכנסת, אף אם עלה ירד, וליא דהמעין ברוב"ז גופא. וליפ הוראה, דאשעיה לשון כנסת הגדולה שחלק את הדבר לשנים, ובהאמת איתא שם בהדיא לענין עקר רגליו מביתו לבא לבית הכנסת דאם עלה לא ירד, וכן פתב באר היטב: **לא. הגר"ז וסני אדם:** **לב.** ונדך הסיים, ועין בעקרי הר"ט ובפתחי תשובה:

ומ"ש מי שרגלו כולה שזה וכו'. בתוספתא דכרכות פ"ה רגלו מכיס מלמעלה ומפסיע מלמטה ועוד שם אלכשטיו דגומות. ומ"ש מי שרגלו עקומה דומה למגל וכו'. בתוספתא דכרכות פ"ה פרסוהו חולנה עקומה דומה למגל. ומ"ש מי שרגלו חולנה וכו'. כמבא בתוספתא וכו'. שכן פירש הערוך על מה ששנו בבבליהא יומן בעל הפיקון שיש לו כסות הרבה. ומ"ש המקיש בקרקויו בעמ שמהלך מי שמקיש בלרכוביו בעמ שמהלך. משנה שם. מ"ש מי שהיה אטר ברגל ימיו. נמצא לעיל גבי יד: **יד ארבעה** בכל הגוף וכו'. משנה בפרק הזכר (דף מ"ד). ומ"ש הארוך ביותר הנגס והוא הקרן ביותר וכו'. משנה (דף מ"ה): הקפה והנגס ובגמרא קפה תרי זביד גבוה אינו והתני רב אבהו מנין שהקדימה שמתחבב בצעלי קומה וכו' אמר רב פפא בלחיה שמתחבב קניה ופירש"י לארוך הוא דק שאינו עצה לפי ארכו:

מן שמונה בעור הבשר ואלו הן הכושי וכו'. משנה שם הכושי והגזר והלנן וכו' ובעלי נגעים פהורים ובגמרא גימור וכו' סומקא גיהיא לבקן מיוולא ופי' הערוך סומקא גיהיא אלוס ביותר. ומ"ש מי שהיתה בעור פניו שומא שיש בה שער וכו' מי שהיתה בעור פניו שומא שיש בה איסר או יומר. הכל סוף פרק המדיר (דף ע"ה). ומ"ש בעלי הדלדולין וכו'. משנה בפרק מומין אלו:

מז ועוד יש באדם ד' מומין ואלו הן החרש והשוטה. שם במשנה. ומ"ש והנכפה אפילו לימים רבים מי שרוח רעה מנעתמו תמיד או בעתים ידועים. משנה שם (דף מ"ד): נכפה אפילו אחת לימים רוח קלריה בזה עליו ופירש"י רוח קלריה רוח שד וטובר רבינו דכי היכי דנכפה אפילו אחת לימים ה"ה לרוח קלריה דמאי שאל:

וז' ואלו פסלו מפני מראית העין מי שנשרו ריסי עיניו. נמצא בפרק זה. ומה שכתב ומי שניטלו עיניו. שם במשנה (דף מ"ד): **פ"ט א זר** שעבד במקדש עבודתו פסולה וכו'. רפ"ז דזבחים (דף ט"ו): ומ"ש ותיב מיתה בדי שמים שנאמר והזר הקרבן יומת. ס"פ הנשרפין (דף פ"א): נמשך זר שמיטת במקדש ר"ע אומר בתוק וזכמים אומרים בדי שמים ידוע דהלכה כבבבלי. ומ"ש מפי השמועה למדו וכו' והיך הזכיר עליו וכו'. בקיפרי פרשת קרח והזר הקרבן יומת לעבודה עונש שמענו אזהרה לא שמענו מ"ל חז לא יקרב אליהם: איהו זר כל שאינו מורע אהרן הזכרים שנאמר וערב בני אהרן. כי היא הנוסחה הנכונה וצ"ל ספרי רבינו ין מסרון הניכר: **ב אע"פ** שהורים מוזהרים וכו' אין חייבין ^{ההוא} היתה אלא על עבודה תמה וכו'.

זבחים (דף קט"ו) אהא דמן אין חייבין עליה משום זרות וצפרק שני דיומא (דף כ"ד). ומ"ש ואין הזר חייב מיתה אלא על ד' עבודות בלבד וכו'. מיימאל דרב פרק שני דיומא (דף כ"ד) ואע"ג דלוי פליג ואמר אף מרומת הדשן פסק רבינו כרב והתם יליף לה מרמב"ם ועדכחם עבודה מתנה אסן את כהונתם והזר הקרבן יומת עבודה מתנה ולא עבודה סילוק ועבדלם עבודה מתנה ולא עבודה שיש אחריה עבודה ופירש"י עבודה מתנה שאלה נומן על המזבח ולא עבודה סילוק שאלה מסלק וקר מעל המזבח כגון מרומת הדשן. עבודה מתנה עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר ולא שיש אחריה עבודה כגון שמיטה וקבלה והולכה שיש אחריה זריקה אצל זריקה עבודה אחרונה שבדש וכן הקטרה בקומן מתנה ובאצורים ופדרים וכן ניסוך היין בכל השנה וכן הימים נבגו:

ג כיצד על הזריקה בין שזרק בפנים בין שזרק בחוץ. לאו בתוך קאמר דהיאך יתמייב על זריקה בתוך משום זר שעבד אלא בפנים היינו לפני לפנים ובתוך היינו בהיכל והכי מניח התם עבודתו שזר חייב עליהם מיתה זריקה דם בין לפנים בין לפני לפנים ופירש"י בין לפנים האותם שעל הפירות בין לפני לפנים שעל בין הצדים דיומ"כ. ומ"ש בין שהיה האהא אחת מכל הזיות הדם בין שהיה האהא אחת מכל קרבנות המזבח. שם בבבליהא ואין לתמוה על רבינו שכבש בין שהיה אחת מכל הזיות הדם למה חזר ופרט הזיות קרבנות המזבח דהתם דריש מרמב"ם דהוא קרא לכל דבר המזבח ולמזבית לפירות לכל דבר המזבח לאחוי' שבע הזיות שבפנים ובצמנוע ופירש"י שבע הזיות שבפנים שמה על הפירות מפר העלם דבר ופר משית ואל יזה"כ. ובצמנוע שמה אהא אחת מכל הזיות וכו' דלקרא דעמך אמיינא לאו דבר המזבח הוא להכי רבי לכל. ודע ששנו עוד שם בבבליהא המה במתנת העוף והמתנה יש לתמוה למה השמיט רבינו ממנה ואפשר דשמעיה ליה דככלל אחת מכל הזיות הדם היא:

ד כיצד על הקטרה וכו' אפילו הפך באיברים שלא נתעבדו בצניורא. בפרק שני דשנועות (דף י"א): אמר רב הונא זר שהפך צניורא חייב מיתה וקאמר עלה בגמרא ה"ד אי ללא הפיך לא מעבד להו פשיטא וכו' ללא הפיך בזה נמי מעבדו מאי קא עביד לא לריכא דמי לא הפיך בזה מיעבדו בתרמי שעי והשחא מעבדו בחד שעתא הא קמשמע לן דכל קרובי עבודה עבודה היא: וכן אם הקפיד קטרת על מזבח הזהב וכו'. כן יש ללמוד קצת מפרק השוטט ומעלה בתוך (דף ק"ט): אהא דמתו רבנן המקטיר כוית בתוך חייב מתי פרט בפנים פטור ואריך עיין: ה והמסדר שני גזירי עציים על המערכה וכו'.

והוא שלא יהיה בה עצם. מי שחפר אחת מאצבעות רגליו. מי שאצבעותיו מורכבות זו על גבי זו. מי שהיו אצבעות רגליו קלושות עד למטה מן הפרק. ואם היו עד הפרק או שחתכן והפרישן כשר. מי שרגלו כולה שוה שנמצא רוחב פם אצבעותיו כרוחב עקיבו וכאילו היא חתיכה שוה. מי שרגלו עקומה דומה למגל שנמצא פם רגלו שיש בו האצבעות עם עקבו כאילו הם שני ראשי הקשת. מי שרגלו חלולה והוא שיהיה אמצעה גבוה מעל הארץ ונמצא כשעומד עומד על עקיבו ועל אצבעות רגליו. המקיש בקרקויו בעת שמהלך. מי שמקיש בארכובותיו בעת שמהלך. מי שהוא אטר ברגל ימיו: **יד ארבעה** בכל הגוף ואלו הן. מי שגופו גדול מאיבריו. מי שגופו קטן מאיבריו. הארוך ביותר. הנגס והוא הקצר ביותר עד שיהיו מופלגין משאר העם: **מן שמונה** בעור הבשר ואלו הן. הכושי. הלבן ביותר כמו גבינה. האדום כשני. בעלי נגעים פהורים שנשתנה העור מחמת עצמו כמו הבורק. שנשתנה העור מחמת דבר אחר כגון צרבת המכורה וזה בכלל נגעים פהורים. מי שהיתה בעור פניו שומא שיש בה שיער אע"פ שאינה כאיסר אלא כל שהוא. מי שהיתה בעור פניו שומא כאיסר או יותר. בעלי הדלדולין והוא שידלדל העור והבשר או הלחלוחית שיש בעור שנדלדל באי זה מקום שיהיה מכל הגוף הרי זה מום: **מן ועוד יש שם** באדם ארבעה מומין אחרים ואלו הן. החרש. השוטה. והנכפה אפילו לימים רבים. מי שרוח רעה מנעתמו תמיד או בעתים ידועים: **יז נמצאו** כל המומין הפוסלין בכהנים מאה וארבעים וזהו כללם. שמונה בראשו. ושנים בצוארו. ותשעה באזניהם. וחמשה בגביניהם. ושבעה בריסי העיין. ותשעה עשר בעיניהם. ותשעה בחוטמם. ותשעה בפה. ושלושה בבטן. ושלושה בגב. ושבעה בידים. וששה עשר באיברי הזרע. ועשרים ברגלים. ושמונה בכל הגוף. ושמונה בעור הבשר. ושבעה בכח הגוף וריחו. וכבר נפרטו כולן אחד אחד. ואלו פסלו מפני מראית העיין. מי שנשרו ריסי עיניו אף ע"פ שנשאר השיער בעיקרן. ומי שניטלו שיניו:

פרק תשיעי

א זר שעבד במקדש עבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים שנאמר והזר הקרבן יומת מפי השמועה למדו שאין חיוב זה אלא לקרב לעבודה והיכן הזהיר עליו זר לא יקרב אליכם. אי זהו זר כל שאינו מורע אהרן הזכרים שנאמר וערכו בני אהרן. והקטירו בני אהרן. בני אהרן ולא בנות אהרן: **ב אע"פ** שהורים מוזהרין שלא יתעסקו בעבודה מעבודות הקרבנות אין חייבין מיתה אלא על עבודה תמה לא על עבודה שיש אחריה עבודה. ואין הזר חייב מיתה אלא על ארבע עבודות בלבד. על הזריקה ועל ההקטרה ועל ניסוך המים בחג ועל ניסוך היין תמיד: **ג כיצד** על הזריקה. בין שזרק בפנים בין שזרק בחוץ בין שהיה אחת מכל הזיות הדם. בין שהיה הזוהא אחת מכל הזיות קרבנות המצורע הרי זה חייב מיתה: **ד כיצד** על הקטרה. הקטיר איברים או קומץ או לבונה על המזבח אפי' הפך באיברים שלא נתעבדו וקרב שריפתן חייב מיתה והוא שהקטיר כוית. וכן אם הקטיר קטרת על מזבח הזהב משיקטיר כוית חייב. אבל המקטיר קטורת ביום הכפורים בקדש הקדשים אינו חייב מיתה עליה עד שיקטיר מלא הפניו שיעור המפורש בתורה: **ה והמסדר** שני גזירי עציים על המערכה

משנה למלך

וכתב מן וכו' ואע"ג דלוי פליג ואמר אף מרומת הדשן פסק רבינו כרב כו'. ובירושלמי בפרקין הביאו מתלוקת זה בשם רבי יוחנן ור"ל ר"י מתייב ולפי זה הי"ל לפסוק כר"י: **ד הקטיר** איברים או קומץ וכו'. בגמרא (דף כ"ד): הביאו בבבליהא אחת דקמתי והמעלה ע"ג המזבח בין דבר כשר בין דבר פסול ואע"ג בבבליהא ז' אחיא כלי דמתייב בהרמת הדשן ול

פ"ח פו מי שדחתה בעור פניו שומא כו'. מנכדי הט"ה ס"י ל"ט מוכח דשומא שיש בה שיער או שמתה גדול כאיטר בכל מקום שהיא בגוף הו' מוס ועיין שם במתן שמתה על רבינו דלית ליה דלא הו' מוס אלא בפנים ועיין כ"מ פ"ו מהלכות אשפות דין ו' ונלמ"מ שם: **פ"ב ב ואין** הזר חייב מיתה אלא על ד' עבודות בלבד כו'. מיימאל דרב פ"ב דיומא (דף כ"ד):